

Alimentum
huius aui
mellus li-
quor.

sertim florum spinis armatorum. Habet autem pulcherrimas pennas, quarum
vsum est imagines conficiendi picturis simillimas, & alia huiusmodi precij
magni opera.

Recchus
nostre huc
conuulsi
alio loco
describit.

Nardus Antonius Recchus noster, hoc ipso *Mexicani* voluminis sui, quod
nunc primum mundo publicamus, libro 9. cap. 11. Auiculas plurimas sub
Hoitzitzil nomine, & pictas exhibet, & calamo describit, cum quibus magnam
hæc nostra vt corporis effigie, sic nomine similitudinem gerit. Hæc sola in-
ter vtraq. est differentia, quod nostræ præter vtriusq. communem appellatio-
nem *Hoitzitzil*, additur vox hæc *Totot*, quamuis & illis septem differentibus

Quæ diffi-
rentia in-
ter nostræ
& illas sit.

vnus speciei auibus, sua differentia etiam nomina dantur à *Reccho*, quæ tamen
in hoc omnes videntur conuenire, quod sunt *Hoitzitzil*. Quapropter fere ad-
gor, vt credam, hanc nostram auem quæ sine historia hic prostat, ad illas re-
ferri posse, de quibus loco laudato singulare caput *Recchus* scripsit. Licet enim
ibi colores non enumeret, sed varios solummodo esse dicitur, quare & auem
illam latinè *variâ* nominat: credi tamen potest, eas huc nostræ haud ab-
siles esse, cum & ex illarum, & nostræ pennis ac plumis, artificum *Indorum*
industria, imagines elegantissimæ construi dicantur. Et cum his verbis caput
illud concludat: *Plures sunt harum auicularum differentia, colorum varietate ac cor-
porum distantes magnitudine.* Aequum est credere & nostram hanc, licet picturâ
grandiuseculam, in illarum classe locum habere. Confirmat hæc opinio-
nem meam, quod *Fr. Petrus de Aloaysa* dixerat, hanc nostram sola florum me-
dulla nutrire, & *Recchus* aserat, suas illas tam diu solummodo esse su-
perstitas, quamdiu melligenarum herbarum flores ex quibus aluntur, per-
durent.

Rationes
cur contem-
niant.

Prima.

Secunda.

In mentem itaque venit, an non affinitate quædam hæc nostra aui & à
Reccho enumerata *variâ* seu *pitæ*, attingant illam, quam *Carolus Clusius* Exoti-
corum lib. 5. cap. 2. describit, quæ *Ouisia*, siue *Tominejo* appellatur. De hac
enim sequentia apud ipsum leguntur. *Franciscus Lopez de Gomara* in *Historia, quam
de Mexicana urbis expugnatione scripsit, Viciuam eam auiculam*: (quæ alijs nempe
Ouisia, & *Tominejo*, & *Paster mosquitus*, & *Gomambuch* dicitur) nominare vide-
tur. *Maximè inquit, admirabilis est in noua Hispania auicula incolis dicta viciu-
lin, corpore non maiore quàm Crabronis, oblongo & gracili rostro: melle rore, & florum
succo alitur, rose tamen non insidet. Eius pennæ valde exiles, elegantis mixti coloris,
à Phrygiombus admodum expetite, vt auris flavissimis intertexant, præsertim illa
quæ in collo & pectore nata. Expirare, siue obdormiscere creditur Octobri mense, pedibus
ex aliquo ramo appensa, aprico loco: renasci autem siue expergisci Aprilis multis flori-
bus iam vigentibus, propterea *Renata* vocatur. Qui plura de hac nosse velit, ipsum
adeat *Clusium*, vel ipsos potius oculatos testes consulat, quos ipse citat (*Con-
saluum, Ferdinandum Ouiedum* cap. 48. sui *Summarij Augustinum Caraten* lib. 1.
cap. 8. *Hist. Peruana: Josephum à Costa* lib. 4. cap. 37. *Thevetum* cap. 48. singu-
larium *Franciæ Antartica*, & *Ioannem Lerium* cap. 11. *Hist. Americana*.)*

Videntur
hæc nostræ
aues cum
parula il-
la *Tomine-
jo Clusij*
contenire.

Hæc dicitur
lex melle-
sibus arbo-
ri affixa
dormire.

Conueniunt mehercule omnia quæ modo retuli, cum *Recchi* nostri historia,
quæ suis ille *Hoitzitzil*, siue auibus varijs tribuit, de somno præcipuè illo quo
arbori affixa pluribus detentæ hærent mensibus, nec naga sunt, inquit, aui
cuiquam

cuiquam debet esse dubitatum, seruata quippe est non semel aui stipiti affixa intra cu-
biculum, & cum sex menses exanimis pependisset, quo tempore sibi natura compara-
sum est, reuixit, ac demissa in vicinos agros volitauit.

Sed de mirabili hac & pusilla auicula, ea quoque commemorare libet, quæ
Fr. Gregorius de Boluiar mihi pro certissima historia communicauit. In mul-
tis, ait ille, prouincijs ac Regionibus Indiarum tam *Nouæ Hispaniæ*, regio-
nis *Peruana*, *Brafilia*, & *Guineæ*, quàm *India Orientalis*, in *Insulis Philippinis*, &
alijs, numerosa est diuersitas magnarum auium & paruularum, varijs colori-
bus distinctarum. Quapropter eum de paruulis agamus, quas in suo libro re-
fert *Nardus Antonius Recchus*, quæ in *Noua Hispania* reperiuntur, dico rela-
tionem eam quam de illis habet, quæ sub nomine *Hoitzitzil* depinguntur, à
veritate nequaquam alienam esse: excepto tamen, quod illæ omnes, quarum
septem sunt, ibique à *Reccho* referuntur, eam proprietatem non habent, ad ar-
borum concava confugiendi, ibique per sex menses hyemis mortuas, vel qua-
si mortuæ videantur, latitandi, rostellisq. suis in arborem defixis, firmiter in-
hærendi. Ineunte autem vere, reuiuiscere, alimoniamq. sibi quærere ex mel-
le, quod in arborum, plantarumq. floribus delitescit. Quoniam primum hoc,
quod dictum est, videtur tantummodo verum esse, in illa specie auium, quæ
minima est omnium, & à *Peruanis Tomiu*, vel *Tominejo* appellatur. Reliquum
verò, quod de illis commemorat, certissimum est, quodq. ex earum pennis
preciosæ vestes & imagines conficiantur & elaborentur. *Tomiu* itaque auicu-
la est adeo parua, vt nulla in orbe vniuerso minor reperitur. Eius magnitudo
est instar *Crabronis*, varijs perfectissimisq. depicta coloribus. Pedibus admo-
dum pusillis & curtis. Est ex his aliqua, quæ caudam curtam habet, & ro-
undam pipionum more; alia verò tam longam & completam, vt bis, teruè
longitudine sua reliquum totum adæquet corpusculum: In hac tres vel qua-
tuor sunt pennæ colore precioso variegata. Rostrum habent longum, tenuè
ac delicatum, & linguam instar acus, quam dum proferunt, duplo est, quam
rostrum, longior. Hac mel extrahunt ex occultiore & profundiore centro
florum, etiam si sit *Lilium album*, vel flos etiam oblongior.

Et quemadmodum *DEVS* & Natura neque in minus vtilibus abundan-
tiam, neque in necessarijs defectum monstrare voluerunt, sic etiam huic au-
culæ idonea pro alimentorum suorum acquisitione, instrumenta procrea-
runt, linguam inquam, longissimam, qua ad intima florum penetrare pos-
set; & mirabilem hanc facultatem concesserunt, vt ipsa rei nulli inhærens, in
aere saltem libero volitando, persistere tamen & ex floribus, sursum deor-
sum vbi velit, illis haudquaquam innitens, linguâ exerta melleum lambere
rorem, pro illo temporis spatio, quo indiget, valeret.

Alas autè tâta pernicitate mouet, vt visu percipi motus minime possit, quin
alis potius carere videatur, & veltam exilè corpusculum, absque alis subsi-
stere appareat. Sic autem in aere suspensa, & ad partem inferiorem superio-
remq. floris conuersa, liquorem illum rostellis colligit, & linguâ suâ quam
deducit eò vbi necessarium est, suffragatur. Tanta autem velocitate ex vna ar-
bore ad aliam, ab vno loco ad alterum se confert, vt in hoc reliquas aues an-
tecellere

Somnum
huius aui
etiam in
suis cogno-
scit *Rec-
chus*.

*Fr. Grego-
rij de Bo-
liuar de
hac parua
auicula
historica
relatio, au-
thor con-
municata.*

Sola illa
parua au-
cula ita
dormit.

Hæc gra-
phicè de-
scribitur.

Linguam
longam
valde ha-
ber, qua
mel exu-
git.

In aere hæ-
rens, nec
floribus in-
sistens ex
illis melle
git.

Alas celer-
rimè mo-
uet.

recellere & superare longè videatur vniuersas, & ipsa volans oculis sæpissimè percipi minimè possit.

Huculsi, F. Gregorius.

Hæc sunt præcipua quæ de huiusmodi auiculis *Tominejos* nuncupatis, dici possunt. Reliquæ species dictum hunc modum insequuntur plus vel minus, pro earum corpulentia vel natura, quamuis maxima etiam illarum, crescendo nunquam attingat medietatem minimæ auiculæ, quæ in *Europa* inuenitur. Hæc Fr. Gregorius.

Quæ de hac aue amplius examinari possent.

Duo sunt, quæ ampliorem hic disquisitionem mererentur. *Primum*, quomodo hæc auis solo melleo florum liquore pastuq; cibetur? *Asterum*, qua ratione tot mensium inediâ macerata, superstes tamè adhuc arbori adhærescat? Veruntamen hæc cum altiora sapiant principia, quæ hoc loco examinare operæ minimè est pretium, ad alia transeamus æquum existimo, cum præsertim de mellis ex floribus haustu, naturâ, & fabricâ, succinctè quidem, sed neruose, & solidè disputauerit *Princeps Casus* noster, in *Apiario suo Roma* typis expresso, quod consuli potest. De fame verò diuturna, quam varia sufferre innoxie animalia possunt, si temporis permiserit angustia, aliquid inferius, vbi *Chamaleontis* dederò historiam, delibabo.

Aristoteli notissimè fuit aues quasdam hyeme occultari.

Hoc vnum nunc reticendum haudquaquam censeo, *Aristoteli* minimè ignotum fuisse, aues quasdam hyeme abdi, & occultari, inter quas lib. 2. cap. 16. de hist. An. præcipuè *hirundines* numerat. *Iam enim visa sunt, inquit, multe hirundines in angustijs conuallium nude, atque omnino deplumes.* Scaliger ad hunc locum. *Sed & in cauis arborum, ait, deprehense sunt alie aues apud nos nude, idque hyeme. Mutant enim quotannis aues plumas, idque astate. Natura sapiens, cum plumas aduersus frigoris incommoda condidisset, non abstulit eas per frigus.* Atqui nos scimus eas quæ hyeme se abscondunt, hyeme plumis spoliari. Hunc eundem *Aristotelis* textum explicans *Augustinus Niphus*, hæc habet. *Vnde ut Albertus inquit, iam vise sunt hirundines, quæ in concauis arborum se condiderunt, & spectatum est in Germania in sylua quadam, vbi quercu putridâ incisâ inuentus est cumulus hirundinum deplumium.* Nec solum *Albertus* hoc probauit, sed *Pompeius Columba* vir maximus rerum nature rimator, se idem in Germania reperisse in concauo cuiusdam arboris in imo fluminis exorte, testatus est mihi.

Scaliger hoc idem probat.

Hoc ipsum Niphus docuit.

Et quando iam *Germanie* facta est mentio, prætermittere haud debeo, quin pro rei huius confirmatione, & illa producam, quæ *Fortunius Licetus* lib. 3. cap. 10. de his quæ diu viuunt sine alimento, annotat. *Afferenda hæc sunt, inquit, quæ de natura hirundinum Germanicarum mihi retulit Mathematicus insignis Galilæus fratrem nempe suum in Germania stagnis hyeme residisse retibus, à piscatoribus captas congeries multarum hirundinum, pedibus, rostro & alis mirum in modum ad inuicem consarcinatarum, quæ in thalamis tepidioribus comportate, quasi reuiviscentes mouerentur primum, sese expeditur postea, mox etiam auolarent: audisseq; ab incolis aduentante hyeme, quotannis hirundines in ea regione, aeris inclementiam fugientes, non in remotissimam inde *Aphricam* (quod efficiunt *Italicarum* plurimæ *Lybie* uires) sed multas, ut dictum est, in vnam congeriem colligatas, sub aquas demergi, & ibi minus semit hyemis, atque ibi latere ad vernum tempus simianimes.*

Hirundines sub aquis latefcere Galilæus in Germania vidit.

Addam & ego aliquid ex *Germania* nostra ab oculo recte *Theophilo Molisore*

Io. Lynceo de *Cuculo* mihi relarum, finiamq; Hoc itaque sibi domi suæ contigisse affirmabat. Cum famuli etenim aui paterni sui in prato quodam *Salices* vetustas, aridas & arboreas eradicassent, domumq; vexissent, & duo earundem capita in fornacem, pro calefaciendò hypocausto coniecissent, audiuerunt in eodem hypocausto tertiâ vice *Cuculum* cantantem. Admirati hæc *Coccygis* hyme vocem, exeuntes, & capita *Salicum* è fornace extrahentes, in altero se quidpiam moitare animaduertunt: quare arreptâ securi foramen apertuerunt, & immisâ manu primùm pennas meras extraxerunt, postmodùm viuum quoque animal arripuerunt, hoc est ipsissimum *Cuculum*, vegetum quidem, sed nudum ac pennis omnibus exutum spoliatumq; & commeatu planè destitutum: quem pueri gesticulantes, per biennium integrum in hypocausto enutrierunt.

Theophilus Molitor Cuculum pennis spoliatum in arbore latitanem vidit.

AVIS MEXICANA

Pfittaci colore.

IO. FABRI LYNCEI DESCRIPTIO.

Hæc auis statim in rostro, (quod aduncum nonnihil & cineritium est torum) inferiore parte ad caudam vsque, hoc est in ventre toto minij colore rubet: qui idem color sursum per vropygium, ad dorsum porrigitur, nisi quod alarum versus principium cum virore rubor confunditur, qui ad ipsum ita collum protenditur, quod omnino virescit. Caput autem amethystino, aut hyacinthino colore diluitur. Circulus qui pupillam ambit, valde albet, orbita verò oculi est carulei saturati coloris. Vbi sumunt principium alæ, color est subluteus. Sequitur primus pennarum in alis ordo cum secundo & tercio dicti hyacinthini coloris. In medio tamen harum pennarum circumferentia intercurrit linearis subuiridis vsque ad finem. Cauda tota est amethystini coloris absque viriditate, diluitoris tamen versus finem. Pedes, qui tres ante & vnum recto digitos habent, inter cinereum ac violaceum ambiunt.

AVIS ANONTMA.

Novæ Hispania.

IO. FABRI LYNCEI DESCRIPTIO.

ROSTRUM imprimis aduncum satis, & nigri admodum coloris est. Nigerrimos quoque oculos ostendit. A rostro ad verticem caeruleus color emicat. A collo verò per dorsum integrum, ad caudam vsque ex nigro & viridi commixtus scintillat. A rostro autem inferiore per ventrem luteolus color cum albicantibus quibusdam maculis hanc auem venustat. Alæ sunt viridis saturatoris coloris, maculis tamen eiusdem coloris, sed longè dilutioribus, hinc inde pulchrè intercurrentibus. Cauda similis cum alis est coloris. Tibias pedesq. fuscos habet, & ungues digitosq. prælongos, tres anteriùs, & pòne vñum.

SCHOLIA EIVSDEM.

QUOD ex sacratissimo suo ore salutis aeternæ reparator nostræ Christianus Matthæi sexto capite pronunciauit iniquiens: *Et de vestimento quid solliciti estis. Considerate lilia agri, quomodo crescunt: non laborant, neque nent. Dico autem vobis, quoniam nec Salamon in omni gloria sua cooperatus est, sicut vnum*

Aues splendide à Deo vestita.

Auium pulcherrimæ pennæ in nouo orbe auro præferuntur.

Hoc æquissima nos ratione de auiibus quoque prædicare possumus, quas Deus in nouo præcipue orbe, tam speciosis ornauit pennis, tam varijs distingxit coloribus, tam splendide & superbe vestiuit, vt *Peruanis* olim atque *Mexicani Reges*, ex pulcherrimis earundem plumis, regalia sua parauerint indumenta, easq. argento, auro, gemmisq. longè prætulerint, & hodieq. illius orbis habitatores, perizonata, & insignia capitis ceteriq. corporis sui ornamenta,

menta ex his elaborata gestent, aulæ & tapetes texant, clypeos, gladiosq. suos ornent, & miro artificio utensilia ex his varia construant. Quin in locis quibusdam mercatura publica plurium dierum ex hisce exercetur, & apud Mexicanos nundinæ ex auiibus instruuntur, quæ cum ad victum, tum ad operaplumaria coemuntur.

Sed & quicquid pictores penicillo tentare valent, hoc ipsi Apellæ planè arte, paruis plumulis æmulantur, & ex his variarum icones rerum, plantarum, inquam, animalium, hominumq. effingunt, quæ ad nos quoque deferuntur. Veluti & magni valoris, elegantisq. decoris tabulas aliquot, ex pennis elaboratas vidi in Summi Pontificis cubiculis, quæ Christi & Sanctorum imagines representant, tam ab Occiduis, quam Eois Indijs huc transmissas.

Verùm & ad Germanos quoque plumatilis hæc ars iam dudù transijt, quando quidem domi meæ habeo ex minutissimis plumulis, auiumq. villis, varij generis auiculas, tam concinnè compositas, tam veris expressas coloribus, inter quas & *Psittacus* triumphat, vt ipsas te viuas contemplari, & tuis palpari digitis putares, gestiresq. volucres, non quidem in pictura adumbratas, sed statuarum ritu solidè exstantes. Has cum ego olim *Scipioni Cobellutio Cardinali* amplissimo, doctissimoq. Bibliothecario Apostolico (cuius vt ego semper religiosus cultor extiti, sic ipse me vnicè amauit) monstrarem, proh Deum immortalem iniquebat, & quò non humani ingenij industria peruadit? In quo artificio *Europæis*, imò *Americanis* quoque omnibus palmam longè præripiunt, industrij & dexterrimi *Augustæ Vindelcorum* incolæ, Urbis *Germaniæ* rotius, dixerò, nitidissimæ, amœnissimæ, & ingenioforum opificum feracissimæ, ne quicquam nunc dicam de literarum bonarum, variarumq. linguarum, quibus habitatores eius plurimi pollent, cultu & exercitio; de splendore nobilitatis, in qua præter cæteros Illustrissimi *Comites Fuccari* religionis Catholicæ assertores ibidem florent: & de regimine Reipub. illius, in qua non ita dudum *M. Vellerus Lynceus* eiusdem *Duumuir* sapientissimus, Vrbi & orbi notissimus, & rei literariæ illo seculo *Triumuir* dominatus est.

Ex eadem igitur Vrbe prædictas dono accepi auiculas, cum raris alijs munusculis à *Gregorio Aichingero* ibidem Canonico, ob muscelq. præstantiam *Germaniæ Orpheo*, & ob incorruptam triginta annorum amicitiam nostram, vero meo *Pylade*.

Sed misso antilogio ad rem accedamus. Hanc itaque, quam præ manibus habemus auem in earundem venustissimorum colorum classe volucrum collocandam esse autumo: ex quarum pennis & olim se *Americanis* ornauerint, & eas nunc quoque maximi faciant. Quæ autem hæc auis sit, & quo nomine decoretur, cum ignarissimis equidè & ego ignoro. Cum huius nec nomen, nec historia in nostro autographo vlla existat: Malui tamen *Psittacis* eam, quam alijs associare alitibus, si colorem saltem spectes varium & pulcherrimum. Nam si rostrum aduncum magis haberet, & pedes in duos tantum, antetroq. digitos fissos gereret, iam quin omnino *Psittacum* appellarem, nullatenus me dubitatio exstaret. Hoc enim *Psittacis* omnibus, ac non solis competit. Ast notaui ego hoc sedulo, quod à nemine scriptum reperio, ipsos nempe

Varia parantur ex his utensilia.

Ex his publica mercaturæ exercetur.

Et imagines pulcherrimæ concinnantur.

Germani quoque non rursus hanc artem plumatilis.

Author habet varias auiculas arte ex plurimis elaboratas.

Scipio Cardinalis Cobellutius.

Augustæ Vindelcorum entomium.

Gregorius Aichinger Germaniæ Orpheus.

Cur auis hæc nostra ad psittacos pertinere videatur.

Quomodo psittaci modo duobus modo tribus pedum digitis vtantur.

psittacos, quotiescunque gradiuntur, ascendunt, descenduntq. per clathras suas duos pedum digitos ante retroq. porrigere, ubi verò cibum capiunt, & ori admovent, tribus hunc digitis carpere, stringere & ita strictum tenere, donec rostro comminuerint, & deglutiuerint. Et quod mirum videri queat, maiorem posterioremq. digitum tam dextrè antrosum, retrorsumq. flectunt ac movent, ut te nescire fatearis, an Natura illum magis ad gradiendum postitius, an ad vescendum anteriùs, utendum voluisse creauerit.

Quòd autem tam minores quædam, quam maiores *Psittacis* aues, ob similes ferè colores ad *Psittacos* referri soleant, licet tales minimè sint, ex *Olyssis Aldrouandi* lib. 1. Ornithologiæ disco. Nam cum in utraq. India, inquit, quam plurime auiculae minores reperiantur, & multiplici colorum varietate haud secus atque *psittaci* picturæ, certe harum specie prima fronte multas ab initio descripias fuisse constat, quod eas à *psittacis* minusculis agrè dignoscere. Tales suo loco sub nomine *passerum Indiarum* aliquot describentur. Et paulo inferius subiungit. Ad *psittacos* etiam, quam ad aliud auium genus potius referendæ sunt, quas in India teste *Iosepho à Costa Guacemais* vocant, aues *psittacis* maiores, sed colorum diuersitatis venustate illis per omnia similes. Operam hic ego proflus luderem, & post *Apellem* pingere velle viderer, si quæ idem *Aldrouandus* à *Ioanne Bittnero Germano* (ut ipsemet ingenuè fateatur) egregiè adiutus, ex quilibet tam in *psittacorum* differentijs enodandis, quam in capitis totius & linguæ præsertim atque loquelæ organis eorundem anatomicè explicandis, posteritati consignauit, vel renouare, ac veluti *Crambem bis coquere* hic tentarem, vel plura nouaq. magis atextere existimarem. Si præcipue *Carolus Clusius* in Exoticis suis quoq. consulatur, qui nonnihil post *Aldrouandum* adiunxisse vultus est, ad quos ambo benignum ego lectorem meum ablego.

Ne tamen mori nostro morem non geramus, hoc est, omnino nobis dissimiles atque *Lacónici* proflus iam siamus, quæ hic *Romæ*, de pulchritudine, saltè, & humani sermonis imitatione, nobis in *Psittacis* quibusdam obseruare licuit (à duabus enim his dotibus, animi, ut ita dicam, ac corporis, verè laudantur) & nos proferamus, æquum iudico.

Egregiæ magnitudinis sanè ac pulchritudinis, cæteros, quos *Romæ* videre potui, antecellit *Psittacos*, ille, quem S. R. I. Princeps, & S. R. E. Cardinalis *Maximilianus* omni cultu à me honorandus alit, *Phasianum* masculinum non adæquans modò, sed superans etiam. Quatuor enim spithamas, seu mediam cannam, ut *Romani* nostri vocant, quæ quatuor est palmorum, ferè superat, si à summitate rostri, ad imum caudæ mensuram extendas. Hic coloribus tam variè belèque pictus est, ut octo diuersos in toto eius corpore faciliè numerare valeas, rubrum nempe, viridem, luteum, subluteum, albicantem, nigrum, cæruleum, subcæruleum, quem etiam colorem venetum, siue marinum appellamus.

Hic ipsissimus est, quem *Aldrouandus* inter *Psittacorum* species, secundo loco enumerat, & *Psittacum maximum alterum* vocat. Rostri pars superior alba & adunca valde, inferior nigra est. Circa oculos, qui subuirdem colorem ostendunt, campus apertior & tempora albicantia. Caput, gula, pectus, dorsum, venter, femora, alarum principia, omnia pulchro ac puniceo colore rutilant.

Quæ Romæ ab auro chore in *psittacis* obseruata.

Maximus & pulcherrimus ab auro visus fuit Romæ apud Cardinalem *Maximilianum*.

Descriptio huius *psittaci*.

lant. Et ut reliqua *Aldrouandi* potius aptissimis, quam meis verbis dicam. Dominique cauda, inquit, tota superne pulcherrimo colore puniceo decoratur. (Adde ego extrema subcæruleo, mixtoque ex rubro ac cæruleo elucere) Sed & remiges penne interiore parte simili colore puniceo rubent. Remigum regetes, secundo in alis ordine lateo sunt, puniceis marginibus, cæruleo velut oculo prope apicem ornata. Remigum exterior superficies, & *troopygium infernum* saturo cæruleo colore tinguntur. Crura breuia ac pedes, digitis oblongis, vnici vnguibus armatis composita, fusca seu cineritio obscura. *Psittacus* hic heri sui nomen, quòd *Carolus* est, sæpe ingeminat, sed præter hoc & *Papagalli* vocem, pauculas profert alias. Olim plura loquebatur, musicales notas proferebat quoque, ut, re, mi, fa, &c. nunc ætate prouectior, viginti nempe duorum annorum, pleraq. obliuioni tradidit.

Ad hunc coloribus & corporis mole (nisi quòd cauda iam, quæ prælonga erat, mutilatus sit) accedit ille, qui apud Illustriss. Cardinalem *Carolus Emanuel Pium* Principem verè magnificum, & præter prudentiam, qua maxime pollet, phycis quoque, mathematicis & alijs ætate prioribus studijs excelsissimum, conspicitur. Veruntamen virium robore priorem hic superat. Cum enim liberissime nuper in cubiculo quodam deambularèt, paucis rostri sui durissimi morsibus ligneum quendam sedis pedem ita vulnerauit, ut illum mordicus quasi diruperit. Vnde *Oppianus* etiam monet, non in lignis caueis, quas rostro corneo suo exedit, sed ferreis eù seruari debere, quæ nec ipsa quandoque illæse permanent. Hic ob loquacitatem olim herosup charus, nunc nescio an ob senium, an ob defectum plurimas, certè humani sermonis voces dedidit.

Et his similis planè *Psittacus* apud Ampliss. Cardinalem *Scipionem Burghestum* videtur, qui varia alia in ætatisissimo Suburbano prædio suo ali curat animalia. Hunc cum liberè expatiari permittat, coerceri tamen ferrea catenâ sesquilibram pendente pedi affixâ, mandat, quam faciliè trahit nò solum, sed non raro etiam perrumpit. Quod & ipsum insignem auis fortitudinem demonstrat.

Sed cum hi omnes veterum *psittacum* ab *Aristotele*, *Plinio* & *Solino* memoratum, coloribus & facie sua haud quaquam agnoscant: hiñc fit, ut aliqui potius *Coruus Indicos* (nescio quam bene) quam *Psittacos* appellare maluerint maiores hos, & versicolores. Antiquorum enim ille viridis totus fuit, torque tantum miniaceo in collo notatus, quod præter *Plinium* etiam *Apuleius* attonuit his verbis. Sed color ille est viridis, ait, & intimis plumulis, & extremis palmulis, nisi quòd sola ceruice distinguitur. Enimvero ceruicula eius circulo mino velut aurea torque, pari fulgoris circumactu cingitur, & coronatur. Vnde & *viridis auis*, quasi per antonomasiam olim à poetis dicebatur.

De hoc *psittaco* *Strabon* lib. 2. Syl. *Psittacus ille plagæ viridis regnator Eoa*, quem non gemmata volueris lanonia, caudâ vinceret, aspectu gelidi non phasidis ales.

Est hoc encomium longe veriùs, nostri temporis, & à me iam commemoratis *Psittacis*, quam veterum illi toti viridi conuenire queat. Sed audio *Aristarchum*, *Tulium Casarem*, *Scaligerum*, in *Exercitation* suis

Cardinalis *Pii* encomium.

Hic *Maximilianus* & *Robastus* valde *psittacum* habet.

Apud *Cardinalem Burghestum* varia animalia exotica.

Describitur veteri *psittacus*.

grecit tamen versus narium foramina quae capiti valde sunt vicina. Oculi pupilla similiter nigra, sed iris aurantij est coloris. Oculus circulus ambis albus exiguus. Venter diluore viridante, quam dorsum, & alae, est colore. In alis hoc singularare eminet. Quod in his nempe costae illae, vbi haerent pectori, & vbi dorso sunt contiguae, rubellae florent plumulae. Maiores etiam & remiges pennae eandem, atropurpureae, circa finem micant. Cauda praeterea triplici colore interlinguitur. Vbi enim podici haeret, cinabrinus, paulo inferius luteolus, & in extremis pennarum viridis, per transversum cernuntur colores. Veruntamen haec exacte haudquaquam videntur, nisi avis hac alas explicet, caudamque distentam furrigat. Hoc autem facere assolet humanum, quasi assecuta sensum, quando ipsi palpum obtruditur. O quam pulcher est noster, hic psittacus, & sponsus, idque lingua Belgica. Tunc enim alas distendit, caudam dilatat, collum torquet, deambulando conspiciendum se praebet, ac veluti cristas praeter gaudij attollens, & nescio quae secum immurmurans, laudatori applaudit, atque de sua sibi forma mirè gratulatur.

Videtur humanum sermone non calere modo, sed etiam intelligere.

Sermo & intellectus hominibus propria.

Historice docetur, hunc psittacum aliquid intelligere.

Allo exemplum probatur, quod non de his, sed de omnibus, quae sunt in mundo.

Et adhuc alio quodammodo tigit.

Sed quid dicturus fueras, si mecum saepiusculè vidisses, audissesque, quae modo subiungam? An non summam Creatoris nostri sapientiam, & omnipotentiam laudasses, & admiratus esses, qui etiam in aue hac vmbra quandam, intellectus humani, diuinitatis nempe suae radium illucere voluerit, humanum sermonem, inquam, & rationalem quandam ingenij sagacitatem, quae duo nos à bestiis omnibus longa intercapidine distinguunt. Loquitur autem hic Psittacus tam articulate Belgicum sermonem, ut etiam superioris Germaniae incola aliquis, hunc facile (quod ipsi tamen difficile est, si Belgae properanter, ut solent, loqui audiat) intelligat. Et quod mirum magis est, avis ipsa loquētes intelligere, & ad rhombum respondere videtur. Cum enim hoc ipso quo haec scribo, manē, ex Balduini familiaribus quidam auem hanc me praesente increparet, vrgeret, & virgulā lignea, nisi cantillaret, minaretur, respondit avis, Relinquas me, iam iam scilicet cantatura sum, dicere volebat. Has enim voces ingeminabat, las my gan, ter stum, ter stum, quod idem est, quod iam latine expressi. Audiui haec & penè praeter admirationem non obrigui.

Eiusdem farinae & hoc fit. Cum nuperrimè puerum quendam, qui in fenestra Psittacum huc stantem, è platea ad loquendum prouocabat, in cubiculum vbi avis morabatur, accesseremus: Seys, Psittacom, ait, psittacus, hoc est, gratus si aduentus vester. Et cum per quadrantem horae, puer illum loquentem detinisset, & abire simularēt, Vnaer gaed ghy, ait avis, id est, quo abiuri estis? Cum postmodum ad caueam eius digito pulsasset. Vvye clops daer? hoc est, quis hic pulsas, interrogabat. Haec plures mecum Belgae & Leodienses, qui tunc aderant & audiuerunt omnia, & obstupuerunt, & in alite hac praeter brutam naturam, aliquid simul excellentius inesse debere, affirmarunt. Ego quoque cum ipsi caput subinde scalperem, quod facile patiebatur, ob prurimum forsan, quem ibi percipiebat, appositissime mihi dixit, erau, erau, hoc est scalpe, scalpe. Sed haec omnia leuia & exilia adhuc sunt, praevit Canilenas modulatur integras

tegras, deprimit & exaltat vocem, veluti musicalibus characteribus mox eadem expressas dabo. Cachinnū tam verum variumque sustollit, ve si auem haud videas, certissime hominem esse, qui rideat, iures, cum ipsam quoque longè absentem audias. Tube sonitus & ipsum diuersis exprimit modulis. Peregrinatum, qui ex S. Iacobi in Galtia itinere reduces cantando stipem colligunt, eantem modulationem artificiosè imitatur. Multis mirisque modis canum latratu effingit, gallinas in plateis spatiantes cum videt, certa voce conuocat, sili

Mira alia hic psittacus praestat. Canis, rideat, tuba sonum, & canum latratu imitatur.

Dumque sua solus secum spatiaur in aedibus. Nescio, quae tacite modò murmuret, garrat, rideat, & quasi cum altero loqui, loquentem audire, & audientem interrogare videatur.

Ast hoc pulchrum magis iucundumque auditu est. Avis cum famet, & herus prandet, mirum quibus illi bladii se insinuet. Matrē ac seruum tunc implet, ut aliquam saltem ex ferculis buccellam misero Papagallo (sic se ipsum nominat) praebet, vel offam ex pane & vino, quam vocat Vvinsuppe, ingerant, & haec omnia lingua Belgica petat. Solet tamen iam etiam italicum addiscere sua sponte idioma, ab illis praesertim, qui Romam perambulando, & aedes ipsius pertranseundo, quaeuis venditant victualia, & suo quolibet nomine proclamant. Itaque expressis nunc clamat verbis Sal bianco, Finocchio & similia.

In mensa cibum petat. Didicit ita sponte italica quaedam vocabula.

Mirabatur & rectè quidem, olim Plinius Luscinia cantum, tantam in tanto paruo corpusculo vocem nimirum, tam pertinacem spiritū, ita pusillo in guttore tam varios sonos, plenum, grauem, acutum, crebrum, extentum, vibrantem, concisum, inflexum, contortum. Deinde in una, inquit, perfecta musica sentitia, modulatus editur sonus. Et licet aris esse, dicat, cum plures singulis luscinias sunt cantus, nec idem omnibus, sed sui cuique. Breuiterque reperiantur omnia tam parua in faucibus, qua tot exquisitis tibi arum tormentis ars hominum excogitavit. Habet namque luscinia à primævis suis exordiis, propriam & vocis dispositionem, & absque hominis disciplina canit. Atque vel solā naturā ducente, vel matre docente, tam aptè cantillat, quod meditata est, & cantillando se ipsam emendat ac perficit. Ast quid haec habent miraculi, si cum psittaci nostri cantilenis comparetur? Quandoquidem haec non ab alia aue, sed ab hominibus excogitatae sunt variae variisque, & musicalibus hic notis quoque designatae. Has igitur nunc subiungo.

Sed psittacus cum non a matre, sed ab arte habet.

Possem